

ШЕСТА РАМКОВА ПРОГРАМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ И ДЕМОНСТРАЦИИ (2002 - 2006 г.)

ОБЗОР

Предговор

Целта на тази брошура е да направи кратък преглед на основните характеристики на Шестата рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации (FP6). Тя трябва да служи като ръководство за последователно запознаване с разнообразните дейности, схеми за финансиране, тематични области, типове проекти и др., като предостави възможност на потенциалните участници по-лесно да открият пътя до дейността, която най-пълно съответства на техните идеи и планове.

Информацията, представена в брошурата, не е достатъчна за разработването и подаването на предложение за проект. Тя по-скоро служи като ориентир за съответните документи и уеб-сайтове, където може да се намери по-подробна информация по определена тема.

За изготвянето на предложение за проект е необходим информационен пакет, специално предназначен за определен конкурс за проекти и за съответния инструмент. Подробности за достъпната информация и местата за получаване на съдействие и помощ са представени по-долу.

За читателите, които за пръв път влизат в досег с изследователските дейности на Европейския съюз, брошурата започва със сбит преглед от две страници, озаглавен "Шестата рамкова програма (FP6) от пръв поглед", в който в обобщен вид са представени основните характеристики и различия в сравнение с други публични програми за финансиране на научни изследвания.

Брошурата има следната структура:

"Шестата рамкова програма (FP6) от пръв поглед"

Въведение.

Програми.

Кой тип проект да изберем – налични инструменти и схеми.

Шестата рамкова програма – схематичен преглед на специфичните програми, тематичните и хоризонталните приоритети и инструменти.

Индикативна разбивка на бюджета на Шестата рамкова програма.

Кой може да участва?

Блоксхема: от предложението до договора.

Договорни отношения.

Право на интелектуална собственост.

Етика и правила, които трябва да се прилагат в Шестата рамкова програма.

Европейската инвестиционна банка и Европейският инвестиционен фонд – възможности за финансиране.

Достъп до информация и съдействие.

Нормативни документи.

ШЕСТАТА РАМКОВА ПРОГРАМА (FP6) ОТ ПРЪВ ПОГЛЕД

ФАКТОЛОГИЯ ЗА ПОТЕНЦИАЛНИТЕ УЧАСТНИЦИ

Какво представлява Шестата рамкова програма (FP6)

FP6 е рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации. Тя представлява набор от дейности за финансиране и насърчаване на научните изследвания на равнище Европейски съюз.

Основни характеристики, отличаващи FP6 от други национални или международни програми за финансиране на научни изследвания

Европейско и международно измерение

Проектите трябва да бъдат транснационални, следвайки принципа на субординацията. С други думи, могат да кандидатстват само консорциуми от партньори от различни страни членки или асоциирани държави; обикновено за дейности, свързани с мобилност или обучение, партньорите трябва да се насочват към държава, различна от страната на произход или местожителство. Дейностите, които могат да бъдат изпълнени по-добре на национално или регионално равнище, т.е. без трансгранично сътрудничество, няма да бъдат предмет на рамковата програма.

FP6 предоставя също възможности за финансиране на организации от трети страни (“Международно сътрудничество”) – вж. т. 4 и табл. 9.

Стратегически цели

Въз основа на Договора за учредяване на Европейския съюз рамковата програма трябва да обслужва две основни стратегически цели: укрепване на изследователската и технологичната база на индустрията и стимулиране на нейната международна конкурентоспособност, като същевременно се насърчават изследователските дейности в подкрепа на други политики на Европейския съюз. Тези две цели очертават общата картина за избор на приоритетите и инструментите – вж. т. 4.

Тематични приоритети

FP6 не покрива всички области на науката и технологиите (специфичните изследователски дейности за МСП, дейностите “Мария Кюри”, инфраструктурните дейности, координирането на политиките, научните и социалните програми са изключение от правилото). Въз основа на изложените стратегически цели са определени ограничен брой тематични приоритети (и избрани тематиките в рамките на общите приоритети). Подробни описания на тези области и специфични тематиките ще се представят при обявяването на конкурси за проекти. Потенциалните участници трябва внимателно да проверяват дали техните идеи за проекти попадат в обхвата на приоритетите и тематиките. Могат да се представят мултидисциплинарни предложения, отнасящи се към няколко тематиките. Но всяко предложение, внесено в отговор на обявен конкурс за проекти, трябва да гравитира към една от обявените по този конкурс тематиките. НЕ МОГАТ ДА СЕ ПРИЕМАТ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОЕКТИ, АКО ТЕ НЕ СА СЪСРЕДОТОЧЕНИ ВЪРХУ ПРИОРИТЕТИТЕ НА РАМКОВАТА ПРОГРАМА. МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИЯТ ХАРАКТЕР НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НЕ ОТМЕНЯ ТОВА ИЗИСКВАНЕ – вж. табл. 2 и 3.

Споделяне на разходите и на собствеността върху резултатите

По принцип за изпълнението на проектите Европейският съюз покрива определен процент от пълните разходи на проекта. Участниците трябва да мобилизират съответни собствени ресурси. Процентът на финансовата помощ на ЕС зависи от вида на дейността – вж. т. 2.5.

Представяне и избор

Представянето на предложенията за проекти е възможно само след обявяване на конкурси за проекти, които се публикуват в Официалния вестник на Европейския съюз и в Интернет (CORDIS: <http://www.cordis.lu/fp6/calls.htm>). За всеки конкурс се издават и публикуват специални информационни пакети, включващи необходимите за изготвянето на предложението документи, инструкции и формуляри. Предлага се система за представяне на предложения в електронен вид, а вносителите се насърчават да използват електронното подаване. Конкурсите имат строго определени крайни срокове, които се спазват до минута. Внесените предложения се оценяват и класират за финансиране от Европейската комисия, подпомагана от независими външни експерти (независима оценка). Критериите за оценка и подробното описание на процеса на оценяване, включително прегледът за спазването на моралните принципи, се публикуват предварително. За одобрените предложения Европейската комисия започва преговори по финансовите и научно-техническите въпроси. Успешното договаряне води до сключване на договор между ЕК и участниците.

FP6 на уеб-сайта на CORDIS: <http://www.cordis.lu/fp6>
етика: <http://www.cordis.lu/rtd2002/science-society/home.html>

Управление на проектите

На консорциумите се предоставя висока степен на независимост по отношение на управлението на проектите. Един от участниците в проекта трябва да действа като координатор. Европейската комисия превежда на координатора финансовия принос за по-нататъшно разпределение между другите участници. Освен това координаторът отговаря за представянето на отчетите. За точното определяне на отношенията между участниците се препоръчва да се сключи споразумение между партньорите в консорциума. За повечето инструменти то е дори задължително. Европейската комисия ще осигури контролен списък с въпроси за споразуменията (Consortium agreement), т. 7; договор за консорциум: <http://www.cordis.lu/fp6>

FP6 – Кой може да участва?¹

Научноизследователска група към университет или научноизследователски институт	Научноизследователските организации са една от основните целеви групи на FP6 . На практика те могат да участват във всички дейности на рамковата програма – от изследователски проекти до избора им за приемаща страна за дейности, свързани с мобилност и обучение.
Фирми, възнамеряващи да извършат нововъведения	Фирмите са една от основните целеви групи на FP6 и по-специално МСП, за които са заделени 15 % от бюджета по тематичните приоритети. Фирмите могат да вземат участие във всички изследователски дейности. Те могат да бъдат и приемаща страна в програми за мобилност на научни работници.
Малки и средни предприятия (МСП)	Основните направления за участие на МСП в дейностите на FP6 , изпълнявани в приоритетните тематични области, са чрез интегрираните проекти, специфичните целеви изследователски проекти и чрез мрежите по компетентност (т. 2.1). В допълнение FP6 съдържа специфични схеми за МСП под формата на хоризонтални изследователски дейности:

¹ Списъкът с потенциални участници е само примерен, а не изчерпателен. Много други лица, като например Европейски групи на икономически интереси, Европейски организации на интереси, международни организации, неправителствени организации, крайни потребители, доставчици на услуги от специалисти (управление, популяризиране и др.) също могат да участват.

	<p>съвместни научни изследвания и колективни научни изследвания. Съвместните научни изследвания (т. 2.7.1) се отнасят за МСП, които имат потребност да възложат изследователски дейности на научноизследователски организации и да останат собственици на резултатите от тези дейности.</p>
Асоциация или групировка от МСП	<p>Алтернативна насока за участие на МСП в приоритетните тематични области е чрез асоциации или групи МСП, които стават участници от името на своите членове. В допълнение колективните изследвания се отнасят до асоциации и групировки за сектори, в които МСП имат водеща роля.</p>
Обществени администрации	<p>Ако организацията се занимава с научна политика или с управление на публични изследователски програми, интерес може да представлява схемата ERA-NET. Тя предоставя помощ при трансграничното координиране и сътрудничество в изследователски дейности, изпълнявани на национално или регионално равнище.</p> <p>В друго отношение публичните администрации могат да бъдат ценни партньори в консорциуми в областите, в които те играят важна роля при използването на резултатите от научни изследвания (например здравеопазване, околна среда, транспорт, законодателство и др.).</p> <p>ERA-NET: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/era-net.html</p>
Незавършили студенти	<p>В общи линии финансираните по FP6 дейности не са насочени пряко към незавършилите студенти като целева група с изключение на някои дейности за популяризиране на научните познания сред младите хора (вж. Наука и общество, табл. 4).</p> <p>Дейностите, свързани с мобилността на незавършилите студенти, се подпомагат по линия на образователните програми на Европейския съюз (SOCRATES-ERASMUS и др.).</p> <p>вж. http://europa.eu.int/comm/education/erasmus.html</p>
Начинаещи изследователи (докторанти)	<p>В FP6 са предвидени специфични схеми за мобилност и обучение на начинаещи изследователи, които им дават възможност да продължат научната кариера чрез работа в институция в държава, различна от държавата на техния произход или местожителство. Освен това те могат да получат помощ за участие в международни конференции и курсове за обучение – вж. табл. 4 и т. 2.9.</p>
Квалифицирани изследователи	<p>В FP6 са предвидени специфични дейности за мобилност на опитни изследователи (с докторска степен или 4 години научноизследователски стаж). Тяхната цел е осигуряването на съвременни познания или подпомагането на трансфера на знания към институции, възнамеряващи да развият нови сфери на дейност или към институции от по-изостанали региони – вж. т. 1.2 и т. 2.9.</p>
Изявени изследователи от световна величина	<p>На обещаващите изследователи се предоставят субсидии за изключителни постижения, които им дават възможност да сформират екипи за работа по водещи гранични или мултидисциплинарни научни изследвания, както и катедри за назначаване на елитни преподаватели, по-специално за привличане на световнопризнати изследователи и за</p>

	стимулирането им да подновят кариерите си в Европа.
Институции, управляващи научноизследователски инфраструктури с транснационално значение	От особен интерес за институциите, управляващи научно-изследователски инфраструктури. Те предлагат подкрепа за транснационален достъп за гостуващи изследователи от Европа или други държави. Освен това ще се предоставя помощ и за проектни проучвания и разработване на нови инфраструктури и комуникационни мрежи – вж. т. 1.2 и т. 2.8.
Организации и лица от трети страни	Международното сътрудничество (т.е. сътрудничеството с трети страни, които не са членки или асоциирани страни) е съставна част от FP6 със следните три допълнителни направления за участие и финансиране: <ol style="list-style-type: none"> 1. Отваряне на първия блок от дейности за участие на организации от трети страни (със съществено финансиране). 2. Специфични мерки за подпомагане на международното сътрудничество. 3. Международна мобилност на научни работници (стипендианти за научна работа в и от трети страни).

0. Въведение

0.1. Защо са необходими европейските научни изследвания?

Научните изследвания и технологичното развитие (**НИТР**) са важен елемент от функционирането на индустриализираните държави, каквито са страните – членки на ЕС, и кандидатките за членство в съюза. Конкурентоспособността на фирмите и осигурената от тях заетост на работната сила до голяма степен зависят от **НИТР**; **НИТР** има важно значение и за поддържане на техните политики като защита на потребителите или опазване на околната среда. Накратко индивидуалното и колективното благоденствие на гражданите зависят от качеството и релевантността на **НИТР**.

Провеждането на европейската научноизследователска политика и изпълнението на европейските изследователски програми са нормативно и политическо задължение, произтичащо от договора. Всъщност договорът включва цяла глава, посветена на **научните изследвания и технологичното развитие**.

Освен това Европа трябва да играе активна роля в **НИТР** поради някои тенденции на развитие, характерни за сектора на **НИТР**:

- първокласните научни изследвания стават все по-сложни и интердисциплинарни;
- разходите за първокласни научни изследвания непрекъснато се увеличават;
- първокласните научни изследвания изискват непрекъснато увеличаваща се “критична маса”.

Съществуват много малко отделни научноизследователски колективи или фирми, които с основание могат да претендират, че разполагат с възможности да отговорят на тези предизвикателства. Дори за цели държави става все по-трудно да участват активно или да играят водеща роля в много важни области на научния и технологичния прогрес. Ето защо организирането на сътрудничество на различни равнища както в рамките на Европа, така и на международно равнище, координирането на националните или европейските политики, свързването в мрежа на колективите и повишаването на мобилността на индивидите и идеите се превръщат в изискване, произтичащо от развитието на модерните научни изследвания в глобална среда. Без решителни мерки на европейско равнище настоящото раздробяване на европейските усилия не може да бъде преодоляно. Приемайки това предизвикателство, Европейската комисия, страните членки и Европейският парламент, научната общност и индустрията поемат ангажимент да работят съвместно за изграждането на европейско изследователско пространство (**ERA**²) и неговото международно измерение. Шестата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие (**FP6**) ще бъде основният финансов и нормативен инструмент на Европейската комисия за изграждането на **ERA** успоредно с националните усилия и други европейски дейности за сътрудничество в изследователската област. Рамковата програма ще подпомага съвместната работа при научните изследвания, ще насърчава мобилността и координирането и ще инвестира в мобилизирането на научните изследвания в подкрепа на останалите европейски политики.

---

² European Research Area.

0.2. Основни характеристики на FP6

Както показва самото наименование, **FP6** представлява рамката за европейските дейности в областта на науката, научните изследвания и иновациите. С бюджет от 17,5 млрд. евро за периода 2002 – 2006 г. тя представлява около 4 до 5 % от общите разходи за **НИТР** в страните – членки на ЕС. Основна цел на **FP6** е да допринесе за създаването на европейското изследователско пространство (**ERA**) чрез задълбочаване на интегрирането и координирането на научните изследвания в Европа, които през последните години са доста раздробени. Същевременно научните изследвания ще бъдат насочени към повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика, решаване на основните социални проблеми и подпомагане на формулирането и прилагането на останалите политики на ЕС. Дейностите по **FP6** трябва да се изпълняват в съответствие с моралните принципи, включително принципите, отразени в Хартата на основните права на Европейския съюз. Освен това те трябва да бъдат насочени както към повишаване на ролята на жените в научните изследвания, така и към подобряване на информираността и на диалога с обществото.

FP6 се състои от три основни блока дейности, групирани в две специфични програми плюс трета специфична програма за ядрени изследвания.

Научните изследвания по първата и третата специфична програма ще се концентрират върху определен брой избрани приоритетни области. Проектите ще се подбират на конкурентен принцип въз основа на обявени конкурси за проекти (в някои случаи и чрез обявяване на търгове) и независима проверка, т.е. оценяване с помощта на външни, независими експерти.

При изпълнението на разнообразните дейности ще се прилагат различни инструменти, типове проекти и схеми за финансиране.

В допълнение към посочените дейности съществува специфична програма, обхващаща дейностите на Обединения изследователски център на Европейския съюз (т.нар. преки дейности). Тези дейности не се разглеждат в настоящия документ.

Таблица 1. Схематичен преглед на структурата на FP6

FP6 (част Европейски съюз): три основни блока от дейности									
Първи блок. Насоки и интеграция на европейските научни изследвания									
Седем приоритетни тематични области							Специфични дейности, покриващи по-широк спектър научни изследвания		
Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	Технологии на информационното общество	Нанотехнологии и нанонауки, интелигентни функционални материали, нови производствени процеси и устройства	Аеронавтика и космос	Качество и безопасност на храните	Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	Граждани и управление в общество, основано на и знанието	Научни изследвания в подкрепа на политиката	Нови и ново-възникващи науки и технологии (NEST)	
							Специфични изследователски дейности за малките и средните предприятия (МСП)		
							Специфични дейности за международно сътрудничество		
Втори блок. Структуриране на ERA							Трети блок. Укрепване на основите на ERA		
Научни изследвания и иновации	Човешки ресурси и мобилност	Изследователски инфраструктури	Наука и общество				Координиране на изследователските дейности	Разработване на политики в областта на научните изследвания и иновациите	

- ==== Специфична програма "Интегриране и укрепване на европейското изследователско пространство"³
- Специфична програма "Структуриране на европейското изследователско пространство"

³ Integrating and Strengthening the European Research Area (ERA).

1. Специфични програми

1.1. Най-широкообхватната от изследователските дейности – специфичната програма “Интегриране и укрепване на европейското изследователско пространство”

По тази специфична програма се изпълняват първи и трети от основните блокове дейности по **FP6** (вж. табл. 1). Тя е насочена към постигане на по-тясна интеграция чрез насърчаване на научните изследвания:

- в седемте ключови приоритетни области от изключителна важност и добавена стойност за Европа;
- в отговор на специфичните потребности на малките и средните предприятия (МСП);
- изпълнявани по линия на международното сътрудничество с партньори от определени групи от трети страни;
- извършвани в подкрепа на други политики на Общността;
- за проучване на нови и нововъзникващи научни и технологични области и за прогнозиране на бъдещите научни и технологични потребности.

Освен това специфичната програма ще насърчава свързването в мрежа и съвместните действия по национални и европейски инициативи в областта на научните изследвания и иновациите.

Първи блок от дейности

Какви са обхванатите тематика – седемте тематични приоритета и специфичните дейности, покриващи по-широк спектър от научни изследвания

1.1.1. Седем тематични приоритета

Първият блок от дейности “Насоки и интеграция на европейските изследвания” дефинира седем приоритетни тематични области на научните изследвания. Те покриват сферите, в които Европейският съюз в средносрочна перспектива цели да стане най-конкурентоспособната и динамична, базирана на знанието, икономика в света, с възможности за устойчив икономически растеж, с повече и по-добри работни места и социално сближаване. Като една от мерките за изпълнение на международното измерение на **FP6**, този блок е отворен за участие на организации от трети страни при съществено финансиране на бюджета на проекта.

Таблица 2. Седем тематични приоритета – основни цели

Насоки и интеграция на европейските научни изследвания – седем тематични приоритета							
	1. Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	2. Технологии на информационното общество	3. Нанотехнологии и нанонауки, интелигентни многофункционални материали, нови производствени процеси и устройства	4. Аеронавтика и космос	5. Качество и безопасност на храните	6. Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	7. Граждани и управление в общество, основано на знанието
Основни цели	Интегриране на постгеномните изследвания в установените биомедицински и биотехнологични подходи. Привличане на основните заинтересувани страни, например от индустрията, доставчици на здравни услуги и лекари, политически дейци, регулаторни органи, асоциации на пациенти и специалисти по етични въпроси.	Пряк принос към европейските политики за общество, основано на знанието, и Плана за действие е-Европа; средносрочни и дългосрочни НИТР за бъдещата генерация технологии, интегриращи компютри и мрежи в ежедневноста среда; поставяне на хората в центъра на вниманието.	Принос за изграждането на научна база за прехода на европейската производствена промишленост от ресурсна базираност към научнообоснован подход, основан на знанието, опазващ околната среда.	Стремеж към постигане на по-високо равнище на технологично съвършенство чрез консолидиране и концентриране на работата по НИТР в контекста на Консултативния съвет за въздухоплавателни изследвания ⁴ и Европейската космическа стратегия.	Подобряване на здравето и благополучието на европейските потребители чрез по-високо качество на хранителните продукти, повишаване на контрола на хранителното производство и на съответните фактори на околната среда. Преадресиране на класическия подход “от селскостопанското производство към крайния потребител” чрез извеждане като приоритетни на изискванията на потребителите и правата им за получаване на висококачествени и безопасни храни. Налагане на подхода “от крайния потребител към селскостопанското производство” като основен двигател за разработването на нови и по-безопасни храни и вериги за производство на продукти.	Укрепване на научно-техническия капацитет, необходим на Европа, за осигуряване на възможности за прилагане на модел за устойчиво развитие в краткосрочна и дългосрочна перспектива, чрез интегриране на неговите социални, икономически и природни измерения; участие в международните усилия за смекчаване на неблагоприятните тенденции в глобалните промени.	Мобилизиране на европейските изследвания в областта на икономическите, политическите, социалните и хуманитарните науки, необходимите за изграждането на разбиране и насоченост към проблемите, свързани с появата на общество, основано на знанието, и на нови форми на взаимоотношения между неговите граждани, от една страна, и между неговите граждани и институции, от друга.
Повече информация	http://www.cordis.lu/fp6/lifescihealth/rtd-genomics-biotec@cec.eu.int rtd-diseases@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/ist ist@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/nmp.htm rtd-nmp@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/aerospace rtd-aerospace@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/food rtd-food@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/sustdev rtd-energy@cec.eu.int sustainable@cec.eu.int rtd-transport@cec.eu.int tren-energy@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/citizens rtd-citizens@cec.eu.int

⁴ Advisory Council for Aeronautics Research.

Таблица 3. Седем тематични приоритета – обхватни тематични области

	1. Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	2. Технологии на информационното общество (ТИО)	3. Нанотехнологии и нанонауки, интелигентни многофункционални материали, нови производствени процеси и устройства	4. Аеронавтика и космос	5. Качество и безопасност на храните	6. Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	7. Граждани и управление в общество, основано на знанието
Тематични области	<p>Модерната геномика и нейното приложение в здравеопазването:</p> <ul style="list-style-type: none"> – генна експресия и протеомика; – структурна геномика; – сравнителна геномика и генетика на населението; – биоинформатика; – мултидисциплинарни функционални геномни подходи, използвани в основните биологични процеси; – нови, по-безопасни и ефективни лекарства, вкл. фармакогеномни подходи; – нови форми на диагностициране; – нови инвитро тестове, заменящи опитите с животни; – нови профилактични и терапевтични инструменти като соматични генни и клетъчни терапии и имунотерапии; – постгеномика с висок потенциал за приложение. <p>Борба с основните заболявания:</p> <ul style="list-style-type: none"> – приложно ориентирани геномни подходи към основните заболявания; – борба с рака; – борба с основните заразни болести, свързани с бедността. 	<p>Приложни изследвания в областта на ТИО, насочени към основните социални и икономически предизвикателства:</p> <ul style="list-style-type: none"> – надеждност и сигурност; – изнесен интелект; – условия за широко използване на електронни продукти и услуги; – електронна търговия, електронно правителство, системи за електронна работа, електронно обучение; – решаване на комплексни проблеми. <p>Комуникационни, компютърни и софтуерни технологии:</p> <ul style="list-style-type: none"> – комуникационни и мрежови технологии; – софтуерни технологии. <p>Елементи и микросистеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – микро-, нано- и оптоелектроника; – микро- и нанотехнологии, микросистеми, дисплеи. <p>Интелигентни и интерфейсни технологии:</p> <ul style="list-style-type: none"> – интелигентни технологии и цифрово съдържание; – интелигентни интерфейси и профили. <p>Бъдещи и нововъзникващи ТИО:</p> <ul style="list-style-type: none"> – нови научни и технологични области, свързани с ТИО. 	<p>Нанотехнологии и нанонауки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дългосрочни интер-дисциплинарни изследвания за опознаване на явления, усвояване на процеси и разработване на изследователски инструменти; – нанобиотехнологии; – наноразмерни материали и нанотехника; – приспособления за манипулиране и автоматично управление; – приложения. <p>Интелигентни многофункционални материали:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изграждане на основни познания; – технологии за производство, преобразуване и обработка; – техническо съдействие за разработване на материали. <p>Нови производствени процеси и устройства:</p> <ul style="list-style-type: none"> – нови процеси и гъвкави и интелигентни производствени системи; – изследване на системи и управление на риска; – оптимизиране на жизнените цикли. 	<p>Аеронавтика:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повишаване на конкурентоспособността чрез намаляване на разходите за развойна дейност, преките разходи за експлоатация на летателните средства и повишаване на комфорта на пътниците; – емисии и шум; – безопасност на летателните средства; – повишаване на експлоатационния капацитет и безопасността на въздушните транспортни системи. <p>Космос:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Galileo: разработване на многосекторни системи, съоръжения, инструменти и потребителска екипировка. – GMES: стимулиране на развитието на сателитно базирани информационни услуги чрез разработване на технологии (на-пример сензори, модели за данни и информация, услуги за управление на глобалната околна среда, земеползването, разрастването на пустинните области и природните бедствия); – сателитни далекосъобщения. 	<ul style="list-style-type: none"> – епидемиология на болестите и алергиите на хранителна основа; – влияние на хранителните продукти върху здравето; – процеси за проследяване по цялата производствена верига; – методи за анализ, откриване и контрол; – по-безопасни и опазващи околната среда производствени методи и технологии и по-здравословни хранителни продукти; – въздействие на животинското хранене върху човешкото здраве; – опасности за здравето, свързани с влиянието на околната среда. 	<p>Устойчиви енергийни системи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – краткосрочно въздействие (чисти енергийни източници, енергоспестяване и ефективност, алтернативни горива за двигатели с вътрешно горене); – дългосрочно въздействие (горивни клетки, хранилища за превозни съдове/ транспортни средства, технологии за възобнови източници на енергия, улавяне и отнемане на въглероден диоксид). <p>Устойчив наземен транспорт:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опазващи околната среда и конкурентоспособни транспортни системи; – по-безопасен, ефективен и конкурентоспособен железопътен и морски транспорт. <p>Глобални промени и екосистеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – газове, предизвикващи парников ефект; – воден цикъл и почви; – разнообразие на биологичните видове; – разширяване на пустинните области, природни бедствия; – устойчиво управление на земеползването; – оперативно прогнозиране и моделиране; – комплементарни изследвания. 	<p>Общество, основано на знанието, и социално сближаване:</p> <ul style="list-style-type: none"> – подобряване на генерирането, разпространяването и използването на знанието и неговото въздействие върху икономическото и социалното развитие; – възможности и алтернативи за изграждане на общество, основано на знанието; – разнообразие от пътища към обществото на знанието. <p>Гражданско общество, демокрация и нови форми на управление:</p> <ul style="list-style-type: none"> – последици от европейската интеграция и разширяване за управлението и гражданите; – разделение на сферите на отговорност и нови форми на управление; – въпроси, свързани с решаване на конфликти и възобновяване на мира; – нови форми на гражданско общество и културна самобитност.

1.1.2. Научни изследвания и технологично развитие (RTD) в подкрепа на европейските политики

Дейностите в това направление ще консолидират формулирането и прилагането на политиките на Общността и по-специално общата селскостопанска политика (Common Agricultural Policy), общата политика в рибовъдството (Common Fishery Policy), политиките за околната среда, енергията, транспорта, здравеопазването, помощта за развитие, защитата на потребителите, предприемачеството и др.

Научните изследвания в тази област ще се изпълняват предимно чрез специфични целеви проекти и координиращи дейности. В случаи с доказана целесъобразност може ограничено да се използват интегрирани проекти и мрежи по компетентност. За описание на инструментите вж. т. 2.

1.1.3. Нови и нововъзникващи науки и технологии (NEST)

С цел оказване на съдействие на европейските учени да заемат водещо място в съвременните научни тенденции FP6 въвежда нова дейност за подпомагане на научните изследвания "Нови и нововъзникващи науки и технологии" (NEST). NEST ще подпомага неконвенционалните и теоретичните научни изследвания с потенциал за откриване на нови области за европейската наука и технологии (<http://www.cordis.lu/fp6/nest/>).

Ключово предимство на проектите "**Adventure**" ("Рискови дейности") на NEST ще бъде тяхната способност да отговорят на непредвидени нови научни възможности или да приложат иновативни и мултидисциплинарни подходи към съществуващите предизвикателства. Проектите "**Insight**" ("Проницателност") на NEST ще акцентират върху потенциалните рискове за обществото от новооткрити явления или нови научни разработки. В днешния сложен свят от решаващо значение е такива проблеми да бъдат открити в начален стадий. Инициативите "**Pathfinder**" ("Пътеводител") на NEST ще подпомагат група комплексни проекти, съсредоточени върху специфични цели с висока степен на предизвикателство, насочени към ускоряване на работата в нововъзникващи научни и технологични области.

Научните изследвания в тази област ще се изпълняват предимно чрез специфични целеви проекти и координиращи дейности. В случаи с доказана целесъобразност може ограничено да се използват интегрирани проекти и мрежи по компетентност.

1.1.4. Специфични изследователски дейности за малките и средните предприятия (МСП)

Поощрява се участието на МСП в дейностите от приоритетните тематични области в рамките на мрежите по компетентност, интегрираните проекти и специфичните целеви изследователски проекти. Поне 15 % от бюджета за седемте тематични приоритета ще се заделят за МСП.

В допълнение се предвиждат две специфични схеми за МСП, които разполагат с възможности за иновации, но нямат съответен изследователски потенциал. В рамките на тези схеми – съвместни изследвания и кооперирани изследвания (**CRAFT**), МСП или индустриални групировки, в които МСП имат водеща роля, могат да възлагат научно-изследователска работа на външни изпълнители (изследователски институти, университети и др.) за решаване на техни конкретни проблеми.

Като една от мерките за прилагане на международното измерение на **FP6**, дейностите за МСП са отворени за участие на организации от трети страни с предвидено в бюджета финансиране.

За допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/sme/>

1.1.5. Специфични мерки в подкрепа на международното сътрудничество

Тези мерки обхващат специфични дейности за международно сътрудничество (**IN**ternational **CO**-operation) с избрани групи държави (развиващи се държави, страни – партньори от Средиземноморието, държави от западната част на Балканския полуостров, Русия и новите независими държави от бившия Съветски съюз), които са основани на взаимен интерес и са в подкрепа на външната политика на ЕС.

Условията, тематичните области и бюджетът, валидни за отделните групи държави, ще се определят в конкретните работни програми.

Втори блок от дейности

1.2. Мерки за преодоляване на структурните слабости – специфична програма “Структуриране на европейското изследователско пространство”

По тази специфична програма ще се изпълнява вторият основен блок от дейности на **FP6**. Тя е насочена към преодоляване на структурните слабости в европейските научни изследвания. Основните цели и дейности са обобщени в табл. 4 и табл. 5. По своя характер и начини на изпълнение дейностите по тази програма са приложими за всички области на науката и технологиите.

Таблица 4. Специфична програма “Структуриране на ERA” – цели

Специфична програма “Структуриране на европейското изследователско пространство”				
	1.2.1. Научни изследвания и иновации	1.2.2. Човешки ресурси и мобилност (дейности “Мария Кюри”)	1.2.3. Изследователски инфраструктури	1.2.4. Наука и общество
Цели	Нарастване на европейските иновационни постижения чрез стимулиране на по-доброто интегриране между научните изследвания и иновациите и чрез насочване на дейностите към създаването на политика и регулаторна среда в подкрепа на иновациите. Задълбочаване на тенденцията за превръщане на изследванията в ползотворни и комерсиално насочени иновации.	Осигуряване на широка подкрепа за създаването в европейската изследователска система на многобройни и динамични човешки ресурси от световна величина, като се има предвид присъщото на научните изследвания международно измерение.	Насърчаване на изграждането в Европа на мрежа от изследователски инфраструктури с най-високо качество и постижения и на тяхното оптимално използване в европейски мащаб.	Изграждане на структурни връзки между институциите и дейностите, засягащи диалога между научната общност и широката общественост.
Повече информация	http://www.cordis.lu/fp6/innovation.htm innovation@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/mariecurie-actions rtd-mariecurie-actions@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/infrastructures infrastructures@cec.eu.int	http://www.cordis.lu/fp6/science-society sciencesociety@cec.eu.int

Таблица 5. Специфична програма “Структуриране на ERA” – дейности

1.2.1. Научни изследвания и иновации	1.2.2. Човешки ресурси и мобилност (дейности “Мария Кюри”)	1.2.3. Изследователски инфраструктури	1.2.4. Наука и общество
<p>Свързване на участниците в мрежа и поощряване на взаимодействието:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поощряване и утвърждаване на инициативи за насърчаване създаването на иновативни бизнес начинания; – обмен на добри практики в областта на комуникациите, обучението, трансфера на знания. <p>Стимулиране на трансрегионалното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> – насърчаване на обмена на информация, подпомагане на трансфера на добри практики и разработване на регионални иновационни стратегии. <p>Експериментирание с нови инструменти и подходи. Внедряване и утвърждаване на услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> – CORDIS; – европейски иновационни центрове; – информационни и помощни услуги в областта на правото на интелектуална и индустриална собственост и достъпа до финансиране за иновации. <p>Настъпление на икономическия и технически интелект:</p> <ul style="list-style-type: none"> – участие на малки и средни предприятия и техни групировки в Шестата рамкова програма, по-специално в интегрирани проекти и мрежи по компетентност; – съдействие за създаване на групировки или асоциации на малки и средни предприятия с аналогични иновационни потребности; – насърчаване на трансрегионалното сътрудничество между малките и средните предприятия; – стимулиране на създаването на мрежи от индустриални инкубатори; – установяване и разпространяване на добри практики. <p>Анализиране и оценка на иновациите в изследователски проекти на Общността.</p>	<p>Дейности, изпълнявани от организации домакини:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мрежи за квалификация в областта на научните изследвания, осигуряващи обучение на изследователи и трансфер на знания в рамките на международни проекти за сътрудничество в научните изследвания; – стипендии на организации домакини за начална подготовка в областта на научните изследвания за осигуряване на обучение на аспиранти; – стипендии на организации домакини за трансфер на знания с оглед придобиване на изследователска компетентност и стимулиране на обмена между индустриалните и академичните институции; – конференции и квалификационни курсове, предоставящи на начинаещите изследователи възможности за използване на опита на водещи изследователи. <p>Дейности, изпълнявани персонално:</p> <ul style="list-style-type: none"> – стипендии, предоставяни в рамките на Европа, за осигуряване на модерно обучение на изследователи; – международни стипендии, предоставяни извън Европа, за извършване на изследвания в трети страни; – международни стипендии за приходящи изследователи от трети страни за работа в Европа (с фаза на връщане). <p>Насърчаване и отличия за компетентност:</p> <ul style="list-style-type: none"> – субсидии за компетентност, осигуряващи помощ на изследователски екипи с върхови постижения; – награди за компетентност с цел получаване на обществено признание от ползватели на предходни субсидии на Европейската комисия по програми, свързани с мобилност и обучение; – катедри за привличане на изследователи от световна величина на длъжности за обучение/изследване и за тяхното насърчаване да възобновят кариерите си в Европа. <p>Механизми за връщане и реинтегриране:</p> <ul style="list-style-type: none"> – европейски субсидии за реинтегриране, предоставяни за подпомагане на реинтегрирането на изследователи с научни кариери в Европа след определен период на мобилност по “Мария Кюри”; – международни субсидии за реинтегриране: предоставяне на субсидии на тези европейски изследователи, които имат дълъг изследователски стаж извън Европа и са решили да се върнат. 	<ul style="list-style-type: none"> – транснационален достъп на изследователски колективи и отделни изследователи до основните изследователски инфраструктури; – интегриране на дейности, обединяващи мрежи за сътрудничество с транснационален достъп с изследователски проекти; – изграждане на комуникационни мрежи в съответствие с тематичен приоритет 2 (Технологии на информационното общество) за изграждане на високопропускателна и високоскоростна комуникационна мрежа за всички изследователи в Европа (GEANT) и специализирани високопроизводителни мрежи и изпитвателни центрове (GRID); – проектни проучвания: технико-икономически анализ на приложимостта за нови инфраструктури с европейско измерение; – изграждане на нови инфраструктури: финансова помощ за тяхното изграждане успоредно с други финансови агенции. 	<p>Доближаване на научните изследвания до обществото:</p> <ul style="list-style-type: none"> – наука и управление: анализирани и подкрепени на най-добрите практики, разработване на нови механизми за консултации; – системи за научни консултации и справки: обмен на опит и добри практики; наблюдение на предлагането на научни консултации в световен мащаб. <p>Отговорни изследвания и приложения на науката и технологиите:</p> <ul style="list-style-type: none"> – морални принципи: съвместна работа в мрежа на съществуващите структури и дейности, насърчаване на диалога в глобален контекст, повишаване на осведомеността, обучение, изследвания по въпросите на морала в областта на науката и технологиите; – несигурност, риск и принцип на предпазливостта: анализ и най-добри практики. <p>Засилване на диалога между научната общност и обществото и на участието на жените в науката:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обществена осведоменост по въпросите на науката и научните съобщения; – награди за научни постижения, сътрудничество и комуникации; – насърчаване на интереса на младите хора към науката и научната кариера; – жените и науката.

Дейности

Трети блок от дейности

1.2.5. Укрепване на основите на европейското изследователско пространство

Целта на тази дейност е да се стимулира съгласуваното развитие на научно-изследователската и иновационната политика в Европа чрез подкрепа на координирането на програмите и съвместните дейности, изпълнявани на национално и регионално равнище, както и сред европейските организации. Те могат да се прилагат във всяка научна или технологична област и ще се осъществяват под формата на координационни дейности (**ERA-NET**) и специфични дейности за подкрепа.

Таблица 6. Шеста рамкова програма – трети блок от дейности

Укрепване на основите на европейското изследователско пространство		
	Помощ за координиране на изследователските дейности	Съгласувано разработване на политики в областта на научните изследвания и иновациите
Цели	Постигане на синергия между съществуващите дейности на национално ниво, повишаване на взаимното допълване между действия на ЕС и на други европейски научни организации за сътрудничество във всички области на науката (например здравеопазване, биотехнологии, околна среда, енергия).	Стимулиране на съгласуваното разработване на изследователските и иновационните политики в Европа чрез ранно разкриване на предизвикателствата и на областите от общ интерес и чрез въоръжаване на политическите дейци с познания и инструменти за улесняване на вземането на решения.
Дейности	<p>Координиране на националните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Схема ERA-NET: свързване в мрежа на националните или регионалните програми или на части от програми; действащи лица: ръководни кадри и персонал по разработване на програми в областта на научните изследвания и иновациите; участници: главно представители на публичната власт, изследователски агенции, отворен конкурс за проекти. – Изграждане на интегрирана информационна система за националните и регионалните изследователски програми. Действащо лице Европейската комисия. <p>Координиране на европейско равнище:</p> <ul style="list-style-type: none"> – координиране на Рамковата програма с COST и EUREKA; – съвместна работа и общи инициативи на европейски организации (CERN, ESA, ESO, EMBL ESRF, ILL и др.). 	<ul style="list-style-type: none"> – Анализи и проучвания, свързани с форсайт прогнозирането, статистиката, научните и технологичните показатели; – бенчмаркинг (сравнителен анализ) на научните и иновационните политики на национално, регионално и европейско равнище; – картографиране на челните постижения в науката и технологиите в Европа; – рационализиране на регулаторната и административната среда за научните изследвания и иновациите.
Повече информация	http://www.cordis.lu/fp6/coordination/	http://www.cordis.lu/policysupport/

2. Кой тип проект да изберем – налични инструменти и схеми

Различните типове проекти и дейности за изпълнение на **FP6** са известни още като инструменти. Съществуват различни инструменти за изследователски дейности с участието на много партньори – персонални и изпълнявани от институции домакини схеми за мобилност, специални типове проекти за МСП, подкрепа за използване и развитие на широкомащабни изследователски инфраструктури и др. В този раздел е направен преглед на наличните инструменти.

Не всички инструменти се прилагат в цялата програма. В табл. 7 е представен общ преглед на тяхната приложимост. При обявяването на конкурси за проекти ще се посочва подробно кои инструменти могат да се използват за постигането на отделните изследователски цели.

2.1. Мрежи по компетентност

Мрежите по компетентност са проекти, в които участват много партньори. Те са насочени към утвърждаване на научните и технологичните постижения в конкретна изследователска тематика чрез интегриране на европейско равнище на критичната маса от ресурси, опит и познания, необходими за осигуряване на водеща роля на Европа като световна сила в определена област. Натрупаният опит и познания ще бъдат свързани в мрежа, изградена около обща програма за дейности, насочена предимно към създаването на прогресивна и трайна интеграция на изследователските възможности на работещите в мрежата партньори, като в същото време се повишават познанията по тематиката.

Мрежите по компетентност са нещо повече от схеми за координиране на изследователски и информационен обмен, а самото изследване не е техен основен акцент. Участващите институции трябва да вложат сериозни инвестиции в **структурните промени** с цел трайно интегриране на техните изследователски потенциали. Това изисква ангажираността на всички равнища на вземане на решения в дадена организация, включително висшите управленски кадри, контролните и финансовите органи.

Основният резултат трябва да бъде **трайно преструктуриране и реформиране** на начина, по който се извършват изследванията в дадена научна област в Европа.

Трябва да има минимум трима участници от три различни страни – членки на ЕС, или асоциирани държави, от които поне двама са от страните членки или от асоциираните страни кандидатки. Основното правило е да има минимум шестима участници. При обявяването на конкурса за проекти може да бъде определен друг минимален брой участници.

Очаква се, че по-големите мрежи могат да обхванат до неколкостотин изследователи. Други могат да бъдат с далеч по-ограничен размер, при условие че преследват амбициозни цели и наберат необходимата критична маса за осигуряване на успешни резултати. Финансовият принос на ЕС, който ще се предоставя под формата на субсидия за интегриране, може да достигне от няколко милиона до няколко десетки милиона евро. Финансовият режим за мрежите по компетентност е изграден въз основа на следните принципи:

- субсидия за интегриране, предоставяна като фиксирана сума за подкрепа на общата програма за дейностите;

- субсидията се изчислява, като се вземат под внимание: а) предлаганата от консорциума степен на интегриране; б) броят на изследователите, които всички участници възнамеряват да интегрират; в) характерните черти на разглежданата област на изследване и г) общата програма за дейностите;
- субсидията да бъде изплащана на годишни вноски, като разпределението зависи предимно от хода на постигането на трайна интеграция в мрежата и от условието, че направените разходи за изпълнение на общата програма за дейностите са по-големи от самата субсидия.

Подробности за начина на изчисляване на субсидиите ще бъдат регламентирани в типовите договори.

Мрежите по компетентност ще се прилагат по отношение на седемте приоритетни тематични области и на специфичната програма за ядрени изследвания (вж. отделната брошура за рамковата програма Euratom). Те могат да се използват и в случаи на доказана целесъобразност по отношение на научни изследвания в подкрепа на политиките и за оценка на научни и технологични потребности.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-noe/>

2.2. Интегрирани проекти (IP)

Интегрираните проекти, изпълнявани с участието на много партньори, са предназначени за подпомагане на целеви проекти, при които **основният изходен резултат е генерирането на познания, необходими за изпълнението на тематичните приоритети**. Интегрираните проекти обединяват критична маса от ресурси за постигането на амбициозни цели, насочени или към повишаване на конкурентоспособността на Европа, или към уреждане на основни социални потребности. Те трябва да имат изследователски раздел и според случая могат да съдържат елементи за технологично развитие и демонстрация, както и евентуална част за обучение. Проектът може да обхваща всеки етап от изследователския спектър. В един проект на практика може да бъде обхванат широк диапазон от този спектър – от фундаментално до приложно изследване.

Интеграцията в този тип проекти може да има няколко форми:

- Вертикална интеграция по цялата “верига на образуване на стойността” на групата заинтересувани лица – от ангажиране в генерирането на знания до технологичното развитие и трансфер.
- Хоризонтална интеграция на гама от мултидисциплинарни дейности.
- Интеграция на дейности: интегриране на разнообразни изследователски дейности – от фундаменталните до приложните изследвания, както и с други видове дейност, включително внедрителски дейности, защита и разпространяване на знания, обучение и други според случая.
- Секторна интеграция на участващите изследователски организации от обществения и частния сектор и най-вече между академичните институции и индустриалния сектор, включително МСП.
- Финансова интеграция на публични и частни източници на средства с общи финансови планове, които могат да включват Европейската инвестиционна банка и коопериране с Eureka.

Ефективното управление на знанието и неговото разпространяване и трансфер също са една от основните характеристики на всеки интегриран проект заедно с анализа и

оценката на разработените технологии и на факторите, свързани с тяхната експлоатация, където това е необходимо.

Трябва да има минимум трима участници от три различни страни членки или асоциирани държави, от които поне двама са от страните членки или от асоциираните страни кандидатки. При обявяването на конкурса за проекти може да бъде определен друг минимален брой участници. На практика възможният брой участници може да бъде значително по-голям. Очаква се стойността на обхванатите в даден проект дейности да достигне до десетки милиона евро. Не се предвижда минимален праг, при условие че присъстват необходимата инициатива и критична маса. Финансирането ще бъде под формата на субсидия към бюджета на проекта, като помощ за покриване на направените разходи, с определени минимални ставки на подпомагане за различните видове дейност в рамките на проекта.

Интегрираните проекти ще се прилагат по отношение на седемте приоритетни тематични области и на специфичната програма за ядрени изследвания. По целесъобразност те могат да се използват и при научни изследвания в подкрепа на политиките и за оценка на научни и технологични потребности.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-ip/>

2.3. Програми, изпълнявани съвместно от няколко страни членки (член 169)

Този инструмент изисква съгласуване на равнище национални правителства. Той е насочен към интегриране на всички национални или регионални програми по дадена тематика чрез тяхното съвместно изпълнение, т.е. чрез хармонизирани работни програми и общо, съвместно или координирано обявяване на конкурси за проекти. Всяка възможна мярка изисква съвместна инициатива на определен брой страни членки, евентуално представени от техните национални програми, и Европейската комисия, за да се излъчи предложение. Необходимо е да се учредят специфични изпълнителни структури. Инструментът може да се използва при всички дейности по Рамковата програма. Очакваният финансов принос от Общността възлиза на повече от няколко десетки милиона евро.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-169/>

2.4. Специфични цели изследователски проекти (STREP) и специфични цели иновационни проекти (STIP)

STREP и STIP представляват изследователски, демонстрационни и иновационни проекти с участието на много партньори. Те са еволюирала форма на проектите за научни изследвания и технологично развитие и на демонстрационните проекти, използвани в Петата рамкова програма. Тяхната задача е да подпомагат научните изследвания, технологичното развитие и демонстрациите или иновационните дейности с по-ограничен обхват в сравнение с интегрираните проекти. Финансовият принос на Общността може да варира от неколкостотин хиляди до няколко милиона евро и се отпуска като субсидия към бюджета (процент от общите разходи на проекта). Трябва да има минимум трима участници от три различни страни членки или асоциирани държави, от които поне двама са от страни членки или от асоциирани страни кандидатки. При обявяването на конкурсите за проекти може да бъде определен друг минимален брой. За частта на програмата "Специфични дейности за

международно сътрудничество” (INCO) се прилагат специални условия за минималния брой участници (които се определят в работната програма).

STREP се използват при изпълнението на приоритетните тематични области, в други области в подкрепа на политиките на Общността и за оценка на научни и технологични потребности, в специфичните изследователски дейности за международно сътрудничество и в изследователски дейности, развиващи хармонични отношения между научната общност и обществото. STIP се използват при дейности за изследване, установяване и разпространяване на нови иновативни концепции и методи на европейско равнище.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-strp/>

2.5. Координиращи дейности (CA)

Координиращите дейности са предназначени за насърчаване и подпомагане на свързването в мрежа и координирането на изследователските и иновационните дейности и се изпълняват с участието на много партньори. Те са по-добра форма на съгласуваните дейности и тематичните мрежи, използвани в Петата рамкова програма. В тях ще се включват определянето, организацията и управлението на съвместни или общи инициативи, както и на дейности като организирането на конференции, срещи, извършването на проучвания, размяната на персонал, обмена и разпространяването на добри практики, изграждането на общи информационни системи и експертни групи. Финансовият принос на Европейския съюз се предоставя за разходите за координиране (а не за самото изследване) под формата на субсидии към бюджета, като може да достигне до сто процента покриване на разходите. Могат да участват минимум трима партньори от три различни страни членки или асоциирани държави, от които поне двама са от страни членки или асоциирани държави кандидатки. При обявяването на конкурс за проекти може да бъде определен друг минимален брой участници. За частта на програмата “Специфични дейности за международно сътрудничество” (INCO) се прилагат специални условия за минималния брой участници (които се определят в работната програма).

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-ca/>

2.6. Специфични дейности за подкрепа (SSA)

Дейностите за подкрепа имат по-ограничен обхват в сравнение със съпътстващите мерки от предходните рамкови програми. Тези проекти имат за цел да допринесат активно за изпълнение на дейностите по работната програма, за анализ и разпространяване на резултатите или за подготовка на бъдещите дейности с оглед осигуряване възможност на Общността да постигне или дефинира своите стратегически цели по отношение на научните изследвания и технологичното развитие. Ето защо се поставя особен акцент на дейности за подкрепа, които

- да насърчават и улесняват разпространяването, трансфера, експлоатацията, оценяването и/или широкото внедряване на резултатите от минали и текущи програми (в значително по-висока степен от нормалните дейности за разпространяване и експлоатация на отделните проекти);
- да допринесат за постигането на стратегическите цели преди всичко по отношение на европейското изследователско пространство (например пилотни инициативи за бенчмаркинг, картографиране, свързване в мрежа и др.);

- да подготвят бъдещи дейности на Общността в областта на научните изследвания и технологичното развитие (например чрез перспективни проучвания, изследователски мерки, пилотни дейности и др.)

в сравнение с дейностите за популяризиране и информационен обмен като ежегодни семинари и конференции, които могат да се осъществят и без помощ от Европейската комисия. Последните дейности няма да бъдат одобрявани, ако не обслужват стратегическите цели на програмата (в смисъла на европейското изследователско пространство това са по-добрата координация, обществената осведоменост, подготовката на бъдещи инициативи на Общността и др.). Специфичните дейности за подкрепа могат да се предлагат от един участник или от консорциум от няколко участници. Те ще се подпомагат чрез субсидия към бюджета, покриваща до сто процента от разходите, или при необходимост чрез еднократно отпусната сума.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/instrument-ssa/>

2.7. Специфични изследователски проекти за малки и средни предприятия (МСП)

2.7.1. Съвместни изследователски проекти (CRAFT)

Това са проекти, при които определен брой МСП (минимум три МСП от две различни страни) със специфични проблеми или потребности, възлагат голяма част от необходимите изследователски и развойни дейности на съответни външни изпълнители. Тези дейности могат да се изпълняват и от иновативни и високотехнологични МСП в сътрудничество с изследователски центрове и университети. МСП запазват правото на собственост върху резултатите.

2.7.2. Колективни изследователски проекти

Те се изпълняват от изследователски или развойни организации изпълнители, от името на индустриални асоциации или групировки в сектори, където МСП имат водеща роля. Целта е да се разшири базата знания на големи общности от МСП и по този начин да се повиши общото им равнище на конкурентоспособност. Собствеността върху резултатите остава у отделните асоциации.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/sme/>

2.8. Специфични дейности за насърчаване на изследователските инфраструктури

2.8.1. Интегриращи дейности

Тази схема е насочена към подпомагане на интегрираното предоставяне на услуги, свързани с изследователски инфраструктури на изследователската общност на европейско равнище. Окончателната цел е въвеждането на дългосрочен интегриращ ефект в начина на експлоатация, развитие и взаимодействие на изследователските инфраструктури и техните потребители, което ще допринесе за изграждането на европейско изследователско пространство. С оглед постигане на тази цел основна характеристика на схемата ще бъде нейният потенциал да мобилизира голям брой заинтересувани лица по отношение на даден клас инфраструктури чрез комбиниране на свързането в мрежа, транснационалния достъп

и съвместни изследователски дейности в рамките на един договор. Участници ще бъдат оператори на изследователски инфраструктури, университети и други обществени изследователски организации, както и индустриални предприятия и производители на съоръжения (например МСП). Интегриращите дейности ще се прилагат като съвместни инфраструктурни инициативи (I3). Интегриращите мерки, ограничени само до специалния случай на свързване в мрежа, ще се изпълняват чрез координиращите дейности.

В интегрираните инфраструктурни инициативи ще се включват най-малко три независими юридически лица, учредени в две различни държави членки или асоциирани страни, от които поне една ще е страна членка или асоциирана държава – кандидатка за членство. Най-малко едно от юридическите лица трябва да бъде оператор на изследователска инфраструктура. Заедно с лицата от държавите членки или асоциираните страни могат да участват и организации от трети страни – със или без финансова помощ от Общността съгласно Правилата за участие в FP6.

2.8.2. Изграждане на комуникационни мрежи

Целта на тази схема, насочена към подпомагане на съществуващите изследователски инфраструктури, е да създаде съвместно с приоритетната тематична изследователска област “Технологии на информационното общество” по-плътна мрежа между свързаните инициативи, особено чрез изграждането на високопропускателна и високоскоростна комуникационна мрежа за всички изследователи в Европа (GEANT) и на специализирани високопроизводителни мрежи и изпитвателни центрове (GRID).

В общи линии схемата за изграждане на комуникационни мрежи ще се занимава с развитието на “кибернетична инфраструктура” за научните изследвания, поставяща основното ударение върху новите компютърни и комуникационни възможности и насърчаваща разширяването и задълбочаването на съвместната работа на изследователите в Европа. В този контекст ключов фактор са ширококолентовите комуникационни мрежи и мрежови технологии; те до голяма степен засягат и политическите цели, поставени от европейското изследователско пространство и инициативата eEurope+ и трябва да се използват като средство за разширяване на научното сътрудничество с трети страни.

2.8.3. Транснационален достъп

Тази схема е насочена към спонсориране на нови възможности за достъп на изследователските колективи и на отделните изследователи до големите изследователски инфраструктури, които са уникални или изключителни за европейското пространство, и към осигуряване на услуги със световно качество, които имат важно значение за провеждането на висококачествени научни изследвания. Финансовият принос на Общността ще покрива до 100 % от разходите за предоставяне на достъп до инфраструктурата на изследователските колективи, работещи в страни членки или в асоциирани държави извън страната, в която е установен операторът на инфраструктурата. Разходите за достъп ще се изчисляват или на базата на система с единна тарифа, или въз основа на действителните допълнителни разходи, свързани с предоставянето на достъпа. Заявленията ще се подават от организациите, експлоатиращи големите изследователски инфраструктури. Възможностите, предлагани от избраните инфраструктури на потенциалните потребители, ще се публикуват в Интернет.

2.8.4. Проектни проучвания

Целта на тази схема е да допринесе за извършването на технико-икономически анализи на приложимостта (Feasibility studies) и на техническата подготвителна работа, предприети от един или повече национални или международни органи по отношение на нови инфраструктури от европейско значение. Ще бъдат включени и проучвания, свързани с бъдещи съоръжения със световно значение, които не съществуват в Европа, но в които възнамеряват да участват европейски институции. Модернизирането на съществуващи инфраструктури също може да бъде включено, при условие че очакваният краен резултат е аналогичен или еквивалентен заместител на нова инфраструктура. Заявленията ще се подават от най-малко една национална или международна организация. Заедно с юридическите лица от държавите членки или асоциираните страни могат да участват и организации от трети страни – със или без финансова помощ от Общността съгласно Правилата за участие в FP6.

2.8.5. Изграждане на нови инфраструктури

Тази схема може да осигури ограничена помощ, насочена към оптимизиране на европейския характер на ключова нова инфраструктура с общоевропейско значение. Предвижда се да бъдат финансирани дейности, свързани с голямо разширяване или модернизиране на съществуващи инфраструктури, особено когато то представлява алтернатива на изграждането на нова инфраструктура. По целесъобразност схемата може да осигури финансова помощ за изграждането на инфраструктура от световно значение, която не съществува в Европа. В общи линии финансирането, отпускано за нови или разширени и модернизирани инфраструктури, ще бъде ограничено до необходимия минимум за катализиране на дейността; основната част от средствата за строителство и експлоатация, както и за дългосрочната поддръжка на инфраструктурата ще се осигуряват от национални и/или други източници на финансиране. Кандидатурите ще се подават от най-малко една национална или международна организация. Заедно с юридическите лица от държавите членки или асоциираните страни могат да участват и организации от трети страни – със или без финансова помощ от Общността съгласно клаузите на “Правилата за участие” в FP6.

Уеб-сайт за допълнителна информация: <http://www.cordis.lu/fp6/infrastructures/>

2.9. Дейности “Мария Кюри”, свързани с мобилност, обучение, трансфер на знания и отличия за компетентност

Тези дейности осигуряват разнообразни възможности за отделните изследователи на различни етапи от тяхната кариера, както и за организации, които са домакини на тези изследователи. Не се предвиждат възрастови ограничения: достъпът до различните схеми се регулира чрез дефинирането на категории според опита (начинаещ изследовател е този, който има до четири години изследователска дейност; опитен изследовател е този, който има най-малко четири години опит или притежава докторска степен). Някои дейности са отворени за участие на опитни изследователи с не повече от 10 години изследователски стаж. Дейностите “Мария Кюри” обикновено изискват транснационална мобилност, т.е. изследователите не могат да кандидатстват за стипендия за страните на техния произход или местожителство.

2.9.1. Дейности, изпълнявани от организации домакини

В рамките на тези дейности помощта се предоставя на изследователски организации и предприятия за осигуряване на транснационално обучение или за трансфер на знания и мобилност на отделни индивиди. Организацията домакини кандидатстват пред Европейската комисия в отговор на обявен конкурс за проекти. След това спечелилите конкурса домакини обявяват свободните места и сами избират най-добре представилите се изследователи. Предвиждат се следните дейности:

2.9.1.1. Мрежи за квалификация на изследователи “Мария Кюри” (RTN)

Тези мрежи ще насърчават обучението, мобилността и професионалното развитие на изследователите чрез научни изследвания и трансфер на знания в рамките на международни изследователски проекти за сътрудничество. Организацията, които могат да участват в тези проекти, са университети, изследователски центрове, международни организации или предприятия със седалища главно в Европейския съюз или в асоциирани страни. Стипендиантите могат да бъдат начинаещи или опитни изследователи от всяка държава, но с националност, различна от организацията домакин. Стипендиите се отпускат за срок от три месеца до три години.

2.9.1.2. Стипендии “Мария Кюри”, предоставяни на организации домакини за начална подготовка в областта на научните изследвания (EST)

Стипендиите са предназначени за отделни или многочислени партньорства от средите на висшите учебни и изследователски институции, центрoвете за обучение и предприятията с цел да се подсилват техните възможности за подготовка на изследователи в ранните етапи на тяхната кариера. Обикновено – в контекста на докторската степен по хуманитарни науки, обучението ще се съсредоточи върху придобиването на специфична научна и технологична изследователска компетентност, както и върху допълнителната специализация. Тази дейност ще стимулира изследователите да се посветят на дългосрочна кариера и към по-координирани подходи при подготовката на международно равнище. Обучението ще се осигурява в рамките на стипендии с продължителност от 3 месеца до 3 години. Схемата ще подпомага начинаещи изследователи от всички страни и националности.

2.9.1.3. Стипендии “Мария Кюри”, предоставяни на институции домакини за трансфер на знания (ТОК)

Тези дейности са предназначени за европейски организации, които се нуждаят от разработване на нови области на компетентност, както и за организации от по-слабо развити региони. Трансферът на знания ще се подпомага чрез стипендии за опитни изследователи с продължителност от 2 месеца до 2 години. Стипендиантите могат да бъдат от всяка страна или националност, различна от организацията домакин. Предлагат се две схеми:

- *Схема за развитие “Мария Кюри”*, при която изследователите извършват трансфер на знания с оглед развитие на изследователския потенциал на организацията. С приоритет ще се ползват юридически лица от по-слабо развитите региони и от асоциираните страни – кандидатки за членство в Европейския съюз.
- *Схема “Мария Кюри” за стратегическо партньорство между индустриални и академични институции*, която ще се използва за подпомагане на

дълготрайното сътрудничество между предприятията и университетите чрез размяна на изследователи.

2.9.1.4. Конференции и квалификационни курсове “Мария Кюри” (SCF, LCF)

Тези дейности ще предоставят възможност на изследователи (с до 10 години изследователски стаж) да използват опита на водещи изследователи. Финансовата помощ ще се отпуска за организиране на последователна серия от специализирани мероприятия за обучение (конференции, летни училища, лабораторни курсове и др.) и за участието на изследователи в мащабни конференции, подбрани в зависимост от техния специфичен профил за обучение.

2.9.2. Дейности, изпълнявани персонално

Тези дейности подпомагат отделните изследователи с оглед стимулиране на транс-националната мобилност и допълване на персоналната компетентност. Кандидатурите до Европейската комисия се подават съвместно от стипендианта и организацията домакин след взаимно съгласуване. Предвиждат се следните дейности:

2.9.2.1. Стипендии “Мария Кюри”, предоставяни в рамките на Европа

Те ще позволят на опитни изследователи, които са поданици на страни – членки на Европейския съюз, или на асоциирани държави, да работят от 1 до 2 години, извършвайки научноизследователска дейност със свободно избрана тематика в изследователска институция от страна членка или асоциирана държава, различна от страната на техния произход или местожителство.

2.9.2.2. Международни стипендии “Мария Кюри”, предоставяни извън рамките на Европа

Те ще се предоставят на опитни изследователи от страни – членки на Европейския съюз, и от асоциирани държави за повишаване на тяхната научна компетентност чрез работа в изследователски центрове на световно равнище, намиращи се в трети страни. В схемата е включена първа фаза – работа в чужбина, след която следва втора фаза – задължително връщане в Европа. Общата продължителност може да достигне до 3 години. Престоят на стипендиантите в чужбина варира от 1 до 2 години плюс продължителност на фазата за връщане до 1 година.

2.9.2.3. Международни стипендии “Мария Кюри” за приходящи в Европа

Тяхната цел е да се привлекат изследователи с най-висока квалификация от трети страни да работят в държави членки или в асоциирани държави с оглед развитие на взаимноизгодно сътрудничество в областта на научните изследвания. За развиващите се страни и държавите с икономики в преход може да бъде предвидена и помощ за стипендиантите с цел връщане в страната на техния произход. Продължителността на престоя е от 1 до 2 години (и до 3 години – с фаза на връщане).

2.9.3. Насърчаване и отличия за компетентност

Тези дейности акцентират върху насърчаването и премирането на върховите постижения в европейските научни изследвания, като по този начин се повишават тяхната популярност и атрактивност. Предвиждат се следните видове дейности:

2.9.3.1. Субсидии за компетентност "Мария Кюри" (EXT)

Тяхната цел е създаването и развитието на изследователски колективи във водещи или интердисциплинарни научни изследвания. Субсидията ще покрива период с продължителност до 4 години и ще се основава на добре разработена изследователска програма, която ще се изпълнява под ръководството на изследовател, доказал в ранните етапи на своята кариера потенциал за достигане на високо равнище на самоуправление и компетентност.

2.9.3.2. Награди за компетентност "Мария Кюри" (EXA)

Това са научни награди, които осигуряват обществено признание за върхови постижения от ползватели на предходни субсидии на Европейската комисия за мобилност и обучение. Кандидатите могат сами да подадат заявление или да бъдат предложени от други.

2.9.3.3. Катедри "Мария Кюри" (EXC)

Тази дейност е в подкрепа на изследователи от световна величина от всички националности за определен срок на изследване и изнасяне на лекции в организация домакин (например висше учебно заведение) и трябва най-вече да привлича европейски изследователи със световна слава, чиято активна дейност е извън страните членки и асоциираните страни, като ги стимулира да възобновят или да продължат професионалното си развитие в Европа. Назначенията ще бъдат със срок от 1 до 3 години.

2.9.4. Механизми за връщане и реинтегриране

Тези механизми са насочени към подпомагане на интегрирането на изследователите за възобновяване или продължаване на научното им поприще в Европа след период на мобилност. И в двата случая те дават възможност на изследователите да възобновят или да продължат своите кариери в родината си или в някоя от страните членки или асоциираните държави на Европейския съюз. За да участва, даден изследовател подготвя и представя предложение заедно с организацията домакин въз основа на план за изграждане на кариера.

2.9.4.1. Европейски субсидии за реинтегриране "Мария Кюри" (ERG)

Те са отворени за участието на изследователи, получили стипендия "Мария Кюри" с продължителност от поне 2 години, чийто срок току-що е изтекъл. Субсидията се предоставя като еднократна сума, която трябва да се използва в рамките на едногодишен срок като финансова помощ за реинтегриране на изследователя в организация, различна от организацията, в която е изразходвана стипендията. С приоритет ще се ползва реинтегрирането в родната страна или в региона на месторождението.

2.9.4.2. Международни субсидии за реинтегриране "Мария Кюри" (IRG)

Предназначени са за привличане на европейски изследователи, които са работили извън Европа най-малко 5 години. Тази дейност представлява финансова помощ за проекти за професионално реинтегриране в организация домакин със седалище в страна членка или асоциирана страна за срок от 2 години.

3. Шеста рамкова програма – схематичен преглед на специфичните програми, тематичните и хоризонталните приоритети и инструменти

Таблица 7. Схеми на дейностите и инструментите по FP6

(само за рамковата програма на Европейската комисия, за Рамковата програма Euratom за ядрени изследвания е съставена аналогична брошура)

	Специфична програма “Интегриране и укрепване на европейското изследователско пространство”										Специфична програма “Структуриране на европейското изследователско пространство”				
	Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	Технологии на информационното общество	Нанотехнологии и нанонауки, интелигентни многофункционални материали, нови производствени процеси и устройства	Аеронавтика и космос	Качество и безопасност на храните	Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	Граждани и управление в общество, основано на знанието	Политики в подкрепа на научни изследвания и технологично развитие и предвиждане на научните и технологичните потребности	Хоризонтални изследователски дейности за малките и средните предприятия	Специфични мерки в подкрепа на международното сътрудничество	Укрепване на основите на европейското изследователско пространство	Научни изследвания и иновации	Човешки ресурси и мобилност	Изследователски инфраструктури	Наука и общество
Мрежи по компетентност															
Интегрирани проекти															
Програми, изпълнявани съвместно от няколко страни членки															
Специфичен целеви изследователски проект															
Специфичен целеви иновационен проект															
Специфичен изследователски проект за малки и средни предприятия															
Инициатива за интегрирана инфраструктура															
Дейности за мобилност "Мария Кюри"															
Координиращи дейности															
Специфични дейности за подкрепа															

4. Индикативна разбивка на бюджета на Шестата рамкова програма

Таблица 8. Бюджет на Шестата рамкова програма

	Млн. евро
Рамкова програма на Европейската комисия	16270
1. Насоки и интеграция на научните изследвания в Общността	13345
1.1. Тематични приоритети ²	11285
1.1.1. Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	2255
1.1.1.1. Съвременна геномика и нейното приложение в здравеопазването	1100
1.1.1.2. Борба с основните заболявания	1155
1.1.2. Технологии на информационното общество ³	3625
1.1.3. Нанотехнологии и нанонауки, интелигентни многофункционални материали и нови производствени процеси и устройства	1300
1.1.4. Аеронавтика и космос	1075
1.1.5. Качество и безопасност на храните	685
1.1.6. Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	2120
1.1.6.1. Устойчиви енергийни системи	810
1.1.6.2. Устойчив наземен транспорт	610
1.1.6.3. Глобални промени и екосистеми	700
1.1.7. Граждани и управление в общество, основано на знанието	225
1.2. Специфични дейности, покриващи по-широк спектър научни изследвания	1300
1.2.1. Подкрепа на политиката и предвиждане на научните и технологичните потребности	555
1.2.2. Хоризонтални изследователски дейности за малките и средните предприятия	430
1.2.3. Специфични мерки в подкрепа на международното сътрудничество	315
1.3. Неядрени дейности на Обединения изследователски център	760
2. Структуриране на европейското изследователско пространство	2605
2.1. Научни изследвания и иновации	290
2.2. Човешки ресурси и мобилност	1580
2.3. Изследователски инфраструктури ⁴	655
2.4. Наука и общество	80
3. Укрепване на основите на европейското изследователско пространство	320
3.1. Подкрепа за координиране на дейностите	270
3.2. Подкрепа за съгласувано разработване на политиките	50
Рамкова програма Euratom⁵	1230
1. Приоритетни тематични области на изследване	890
1.1. Контролиран термоядрен синтез	750
1.2. Управление на радиоактивните отпадъци	90
1.3. Радиационна защита	50
2. Други дейности от областта на ядрените технологии и безопасността	50
3. Дейности на Обединения изследователски център	290
Всичко	17500

² Включително 285 млн. евро за международно сътрудничество.

³ Включително до 100 млн. за по-нататъшно развитие на Geant и GRID.

⁴ Включително до 200 млн. за по-нататъшно развитие на Geant и GRID.

⁵ Подробности относно Рамковата програма Euratom са представени в отделна брошура (вж. http://europa.eu.int/comm/research/energy/index_en.html).

5. Кой може да участва?

До участие в Шестата рамкова програма ще се допускат юридически лица (например изследователски институти, университети и промишлени предприятия, включително МСП) и физически лица **от всяка страна в света**. За различните групи държави се прилагат различни правила за участие и финансиране. Следващата таблица представя индикативен преглед за специфичната програма "Интегриране и укрепване на европейското изследователско пространство". Точни формулировки и обяснения на изключенията от определените правила ще се представят в работните програми и при обявяването на конкурсите за проекти. За дейностите, свързани с мобилност, обучение и отличия за компетентност "Мария Кюри", се прилагат специални правила.

Таблица 9. Преглед на възможностите за участие и финансиране

Държава на участника	Участие	Финансиране
Страни – членки на Европейския съюз ⁶ , Обединен изследователски център	Без ограничения	Без ограничения
Асоциирани страни кандидатки ⁷	Без ограничения	Без ограничения
Други асоциирани държави ⁸	Без ограничения	Без ограничения
Международни организации, от които Европа е заинтересувана	Без ограничения	Без ограничения
Русия, новите независими държави, средиземноморските страни, Западните Балкани, развиващите се страни	Без ограничения извън и над минималните изисквания за учредяване на консорциум	В рамките на наличния бюджет за специфични мерки в подкрепа на международното сътрудничество
Трети страни, които имат договор за сътрудничество ⁹	Без ограничения извън и над минималните изисквания за учредяване на консорциум	В случай че финансовата помощ на Общността е необходима и е предвидена в Работната програма
Други трети страни	В случай че се предвижда участие или ако е необходимо за изпълнението на проекта	В случай че финансовата помощ на Общността е предвидена в Работната програма или е решаваща за изпълнението на проекта
Други международни организации	Без ограничения извън и над минималните изисквания за учредяване на консорциум	В случай че финансовата помощ на Общността е предвидена в Работната програма или е решаваща за изпълнението на проекта

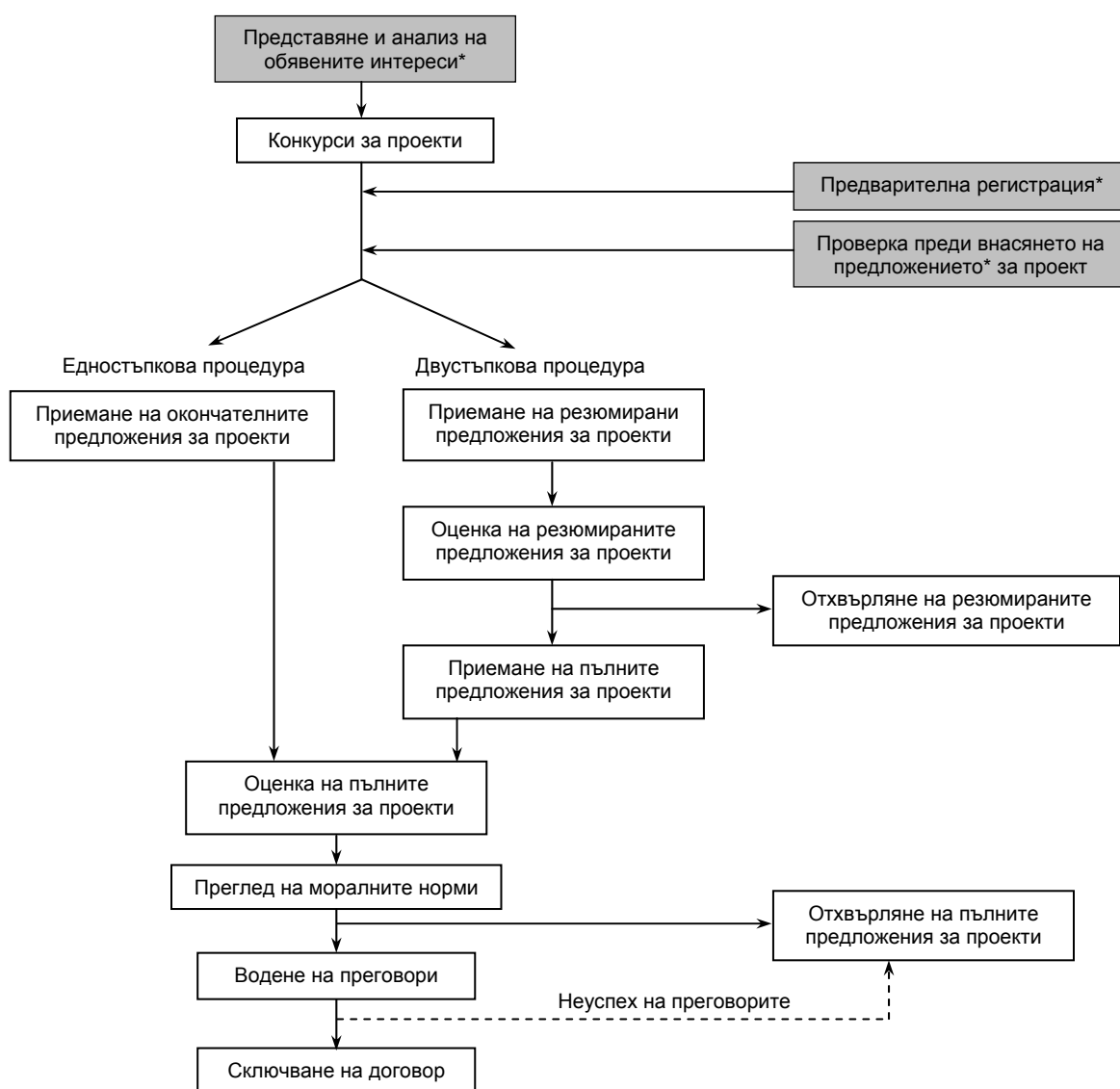
⁶ Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Обединено Кралство, Португалия, Финландия, Франция, Холандия, Швеция.

⁷ Действащо асоцииране към Шестата рамкова програма: Естония (без FP6 за Euratom), Латвия, Литва (без FP6 за Euratom), Полша (без FP6 за Euratom), Румъния, Словения, Унгария; асоцииране към Шестата рамкова програма, което не е влязло в сила: България, Кипър, Малта, Словакия, Турция, Чешка Република (ще влезе в сила, след като страните уведомят Европейската комисия, че са завършени вътрешните им процедури по приемане).

⁸ Предвижда се (асоциирането към Шестата рамкова програма все още не е действащо за всяка от тези страни, окончателният списък може да търпи изменения): Израел, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Швейцария.

⁹ Австралия, Аржентина, Бразилия, Индия, Казахстан, Канада, Китай, Русия, САЩ, Украйна, Чили, Южна Африка, Япония (списъкът е актуален към септември 2002 г., редовни актуализации се публикуват на адрес <http://www.cordis.lu/fp6/>).

6. Блоксхема. От предложението до договора

Фигура 1. Процес на представяне и оценка на проектите в Шеста рамкова програма

* Възможност, която не се прилага за всички дейности/тематични приоритети/конкурси

Допълнителни обяснения към фигура 1

Заявяване на интерес. Преди изчерпателното дефиниране на областите и темите за бъдещите конкурси Европейската комисия може да отправи към изследователската общност покана за представяне на идеи под формата на кратко и неформално заявяване на интерес. Това става чрез публикации в Официалния вестник на Общността и в Интернет. Предложенията трябва да са във формата на схематично представяне на възможни бъдещи проекти и консорциуми. Те не подлежат на оценка и класиране. Следователно те не могат да бъдат и отхвърляни. Заявяването на интерес не е предпоставка за по-късното участие с предложение за проект в конкурсите за проекти.

Едностъпкова и двустъпкова процедура. Освен обичайното кандидатстване, при което трябва да се внесе едно напълно комплектувано предложение, при **FP6** Европейската комисия може да разполага с възможност за двустъпково представяне. На първия етап се оценяват резюмирани, т.е. непълни предложения. Само вносителите, които успешно са преминали през тази първоначална оценка, ще бъдат канени да представят окончателно и пълно предложение.

Предварителна регистрация. Насърчава се предварителното електронно регистриране на предложенията за проекти чрез он-лайн системата за регистриране на предложения в CORDIS.

Проверка преди внасянето на предложението. Тази възможност може да бъде предложена от Европейската комисия на потенциални участници за проверка на съответствието и годността на предложенията, а не на научното им равнище. Целта е да се консултират потенциалните вносителите по отношение на изгледите предложенията да попаднат в обхвата на обявения конкурс за проекти.

Координаторът изпраща кратко описание на предложението, което той/тя възнамерява да внесе, съдържащо изчерпателна информация за представения консорциум по проекта и даващо възможност за проверка на годността на потенциалното предложение.

В отговор службите на Европейската комисия ще изпратят по факс или електронна поща типова контролна карта на координатора на предложението – обикновено в рамките на 5 работни дни.

За повече информация вж. Ръководство за процедурите за оценка на предложения, <http://www.cordis.lu/fp6>

7. Договорни отношения

Европейската комисия сключва договор за предложенията за проекти, одобрени за финансиране, в който се определят правата и задълженията на всички участници. Това се отнася по-специално за условията за научния, технологичия и финансовия мониторинг, за актуализирането на целите, за промяната в състава на консорциума, за изплащането на финансовия принос на ЕС и за правилата за разпространяване и използване на знания. Договорът се сключва между Европейската комисия и всички участници. За улесняване изготвянето на индивидуалните договори Европейската комисия е разработила **типови договори** за различните инструменти (вж. <http://www.cordis.lu/fp6/contracts/>).

С оглед стриктното определяне на условията и формата на сътрудничество между партньорите за повечето дейности е задължително сключването на договор за учредяване на консорциум (по-специално за мрежите по компетентност и за интегрираните проекти договорът за учредяване на консорциум трябва да бъде сключен преди подписването на договора с Европейската комисия). Европейската комисия не е страна по тези договори и не е необходимо да ги одобрява. Но тя ще осигури контролен списък с въпроси, които трябва да бъдат обхванати от потенциалния договор за учредяване на консорциум (<http://www.cordis.lu/fp6/contracts/>).

8. Право на интелектуална собственост

В правилата за участие в FP6 е определен минимален пакет от основни принципи, засягащи собствеността върху знанията и правата за достъп до тях, които предлагат висока степен на гъвкавост по отношение на конкретната ситуация на всеки отделен проект. Поспецифичните разпоредби могат да се уреждат в договора за учредяване на консорциум.

Разпоредбите на правото на интелектуална собственост правят разграничение между два основни вида интелектуална собственост:

Знания: всички видове интелектуална собственост, създадени за периода на изпълнение на проекта, които не са съществували преди това.

Вече съществуващо ноу-хау: интелектуална собственост, притежавана от партньорите преди началото на проекта (първична) или създадена извън рамките на проекта по време на неговото изпълнение (странична).

Правото на собственост остава у участниците, създали знанието (с изключение на дейностите за МСП и дейностите, за които финансовият принос покрива до 100 % от пълните разходи). Прехвърлянето на собствеността трябва да бъде обявено на останалите участници и на Европейската комисия. Европейската комисия може да се противопостави на предложеното прехвърляне.

Разпоредбите, на които се подчинява правото на достъп до знания, са много по-опростени, отколкото в Петата рамкова програма, и са обобщени в следващата таблица. Друго нововъведение в Шестата рамкова програма е, че при определени условия даден участник може да изключи части от вече съществуващо ноу-хау от задължението за предоставяне на право на достъп на останалите участници.

	Права на достъп до вече съществуващо ноу-хау	Права на достъп до знания
За изпълнение на проекта	В случай че участникът се нуждае от тях при изпълнение на неговата част от работата по проекта	
	Освободени от лицензионни такси, освен ако не е договорено друго преди подписването на договора	Освободени от лицензионни такси
За използване (употреба и/или по-нататъшно изследване)	В случай че участникът се нуждае от тях при използването на знанията, които са негова собственост	
	Договарят се равнопоставени условия	Освободени от лицензионни такси, освен ако не е договорено друго преди подписването на договора
	Възможност за участниците да постигнат споразумение за изключването на специфично предходно съществуващо ноу-хау преди подписване на договора (или преди включването на нов участник)	

9. Морални норми, които трябва да се прилагат в FP6

Изследователите, участващи във финансирани от Общността проекти, трябва да спазват фундаменталните морални норми, заложили примерно в “Хартата на основните права на Европейския съюз”, както и в съответни международни нормативни актове и препоръки (издадени от Съвета на Европа, ООН, ЮНЕСКО, СЗО и др.). Освен това те трябва да спазват европейските и международните нормативни актове и препоръки за подобряване на условията на живот на животинските видове.

Предложенията за научни изследвания трябва да са съобразени с действащите закони и подзаконови актове в страните, където те ще се изпълняват. Те трябва да описват моралните последици от изследването и, където това се изисква от националните законодателства или правила, участниците трябва да търсят одобрението на съответните комисии по етика и морал преди стартирането на дейностите по научните изследвания и технологичното развитие, които пораждат морални и етични проблеми.

Службите на Европейската комисия ще извършват преглед от гледна точка на спазването на моралните принципи за тези изследователски проекти, които съдържат чувствителни по отношение на морала въпроси и в някои случаи при изпълнението на проекта ще се извършва съответен мониторинг.

За някои области на научните изследвания не се предвижда предоставяне на финансова помощ:

- изследователски дейности, целящи клониране на хора за репродуктивни цели;
- изследователски дейности, насочени към изменение на генетичната наследственост на човешките същества, които могат да направят такива изменения наследими;
- изследователски дейности, насочени към създаването на човешки ембриони единствено с изследователско предназначение или с цел добиване на **клонинги на клетки, включително чрез трансфер на ядра на телесни клетки**. В допълнение през 2003 г. Европейската комисия няма да финансира изследвания, включващи използването на човешки ембриони или **клонинги на ембрионални клетки**, с изключение на **клонинги на човешки ембрионални клетки, внесени или изолирани от култури**.

10. Европейска инвестиционна банка и Европейски инвестиционен фонд – възможности за финансиране

Като участник в **FP6** Вие можете да решите да се възползвате от **заемите** на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ, <http://www.eib.org>), от **рисковия капитал** и/или **гаранциите**, предлагани от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ, <http://www.eif.org>) за научни изследвания и развойна дейност. В действителност субсидиите за научни изследвания на Европейската комисия могат да се комбинират със заеми от ЕИБ за изследователски програми (частично субсидирани), покриващи етапите на развойна дейност, пускане на пазара и редовно производство.

ЕИБ и ЕИФ работят на базата на мащаба на заемателя, обхвата на проекта и обема на финансирането. Големи заематели, търсещи значителни суми, включително обществени и частни изследователски центрове и инвеститори в изследователски инфраструктури, могат да се отнасят пряко към ЕИБ (телефон +352 43791 и да запитат за бюрото от кредитната служба, отговаряща за държавата, в която ще се вложи по-голяма част от инвестицията). Обикновено 20 млн. евро (или 50 % от инвестиция от 40 млн. евро) е минималният размер на предоставяното от ЕИБ пряко финансиране. Но в контекста на **FP6** ЕИБ може да разгледа (на базата на оценка за всеки отделен случай) искания и за по-малък обем финансиране, по-специално от компании или от големи МСП. За операции с по-малък обем, засягащи по-специално МСП¹⁰, ЕИБ и ЕИФ работят чрез посредници. Заинтересуваните участници в **FP6** трябва да се свържат с тях (вж. следващата таблица).

Инструмент	Адреси на посредници на ЕИБ и ЕИФ
Заем на ЕИБ	“About EIB>Partners>The banking community>Intermediary banks and financing institutions” (http://www.eib.org/news/news.asp?cat=46&new=33)
Рисков капитал от ЕИФ	“Venture Capital>List of Investments” (http://www.eif.org/vca/list.htm)
Гаранции на ЕИФ	“Portfolio Guarantees>List of deals” (http://www.eif.org/pg/list.htm)

За допълнителна информация и отговори на често задавани въпроси посетете:
<http://www.eib.org/research-innovation-info>

¹⁰ ЕИБ и ЕИФ дефинират МСП като предприятие с по-малко от 500 служители и по-малко от 75 млн. остатъчна стойност на дълготрайните материални активи. В обичайния случай 12,5 млн. евро (до 50 % от стойността на инвестицията) е максималната сума, отпускана от ЕИБ на отделни компании по схемата за МСП. Обикновено отпуснатите средства са значително по-малки.

11. Достъп до информация и съдействие

Съществуват няколко системи за информация и съдействие, чрез които се оказва помощ на потенциалните участници:

CORDIS. На Интернет сайта (<http://www.cordis.lu/fp6/>) на информационната система на ЕС за научни изследвания и технологично развитие (**CO**mmunity **R**esearch and **D**evelopment Information System) се намира цялата информация, необходима за участие в Рамковата програма, включително системата за представяне на предложения в електронен вид (**E**lectronic **P**roposal **S**ubmission System).

Национални контактни точки. Първият адрес, на който можете да получите пряко консултация и персонално съдействие, са националните контактни точки, учредени във всички страни членки и асоциирани държави. Те осигуряват помощ на националния език по всички аспекти на **FP6**. На адрес <http://www.cordis.lu/fp6/ncps/> може да се намери информация за системата от национални контактни точки.

Информационни бюра на Европейската комисия за FP6. Информационните бюра на Европейската комисия за тематичните и хоризонталните приоритети предлагат пряк достъп до службите на Европейската комисия за въпроси, на които националните контактни точки не могат да отговорят.

Тематика/Действие	Е-mail адреси на информационните бюра
1	2
Науки за живота, геномика и биотехнологии в здравеопазването	
- Съвременна геномика и нейното приложение в здравеопазването	rtd-genomics-biotec@cec.eu.int
- Борба с основните заболявания	rtd-diseases@cec.eu.int
Технологии на информационното общество	ist@cec.eu.int
Нанотехнологии и нанонауки, многофункционални материали и нови производствени процеси и устройства	rtd-nmp@cec.eu.int
Аеронавтика и космос	rtd-aerospace@cec.eu.int
Качество и безопасност на храните	rtd-food@cec.eu.int
Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми	
- Устойчиви енергийни системи	rtd-energy@cec.eu.int tren-energy@cec.eu.int
- Устойчив наземен транспорт	rtd-transport@cec.eu.int
- Глобални промени и екосистеми	rtd-sustainable@cec.eu.int
Граждани и управление в общество, основано на знанието	rtd-citizens@cec.eu.int

Продължение

1	2
Специфични дейности, покриващи по-широк спектър научни изследвания	
- Подкрепа на политиката и предвиждане на научните и технологичните потребности	Подкрепа на политиката: предстои да бъде определен NEST: rtd-nest@cec.eu.int
- Хоризонтални изследователски дейности за малките и средните предприятия	research-sme@cec.eu.int
- Специфични мерки в подкрепа на международното сътрудничество	rtd-inco@cec.eu.int
Научни изследвания и иновация	Innovation@cec.eu.int
Човешки ресурси и мобилност	rtd-mariecurie-actions@cec.eu.int
Научни изследвания и инфраструктури	rtd-infrastructures@cec.eu.int
Наука и общество	rtd-sciencesociety@cec.eu.int
Подкрепа за координиране на дейностите	rtd-coordination@cec.eu.int
Подкрепа за последователно развитие на политиките за научни изследвания и развитие	rtd-policies@cec.eu.int
Euratom	rtd-euratom@cec.eu.int

Национални бюра за връзка. Няколко държави имат бюра за връзка в Брюксел, които представляват техните изследователски организации и предлагат консултации и съдействие. Те са свързани в неформална група (IGLO¹¹). Пълен списък с информация за контакти можете да намерите на уеб-сайта на групата: <http://www.iglortd.org>.

Иновационни центрове. Иновационните центрове (IRC¹²), функциониращи в много региони на Европейския съюз и страните кандидатки, могат също да оказват съдействие особено по отношение на аспектите на иновациите, технологичния трансфер, МСП. Достъп до тях може да бъде осъществен чрез уеб-сайта <http://irc.cordis.lu/>.

Общоевропейски портал за мобилност на изследователи. Он-лайн порталът е открит през май 2002 г. и предлага възможност за публикуване на вакантни места за изследователска работа. В допълнение той осигурява богата информация за предлагани субсидии и възможности за изследователи в Европа, както и по въпроси, отнасящи се до визи, достъп до наемане, социалноосигурителни права, данъчни въпроси и културни аспекти, свързани с тяхното преместване в друга държава. Освен това чрез портала изследователите ще имат свободен достъп до персонално съдействие, предлагано в рамките на цяла Европа от **Европейската мрежа от центрове за мобилност**, която ще бъде учредена през пролетта на 2003 г. Тези центрове ще оказват съдействие на изследователите по всички въпроси, свързани с техния професионален и ежедневен живот, включително с практическа информация за осигуряване на жилища, детски заведения и училища, езикови курсове.

Информация за стартирането на дейността по услугите, свързани с мобилност, ще бъде публикувана на адрес <http://europa.eu.int/comm/research/>.

¹¹ Informal Group of Liaison Offices.

¹² Innovation Relay Centres.

Gate2Growth. Gate2Growth е единна информационна служба с открит достъп за потенциални и настоящи предприемачи, търсеци средства за внедряване на резултатите от изследванията. Тя осигурява възможности за участие във финансирани от Общността проекти и предлага инструменти за изготвяне на бизнес планове и диагностична услуга за тяхната оценка. В допълнение потребителите могат да впишат безплатно своя бизнес план в базата данни с инвестиционни възможности. Това дава възможност на Gate2Growth да поддържа проекта и да съпостави неговите интереси с наличните инвестиционни ресурси в Европа. Gate2Growth може да предостави достъп до експертни консултации и при необходимост да напътства потребителя: <http://www.Gate2Growth.com>

Бюро за помощ по правото на интелектуална собственост (IPR-Helpdesk). Предлага съдействие на потенциални и настоящи кандидати, участващи във финансирани от Общността проекти за научни изследвания и технологично развитие във връзка с правата на интелектуална собственост и по-специално във връзка с правилата на Общността за разпространяване и защита, приложими към транснационалните изследователски проекти. Повече информация може да бъде открита на уеб-сайт <http://www.ipr-helpdesk.org>.

12. Нормативни документи

Правната база на Рамковата програма представлява йерархична извадка от нормативни документи, произхождащи от разпоредбите на чл. 163 до чл. 173 от Договора за Европейската общност, а по отношение на ядрените изследвания – от чл. 7 на Договора за Euratom:

Договор за Европейската Общност, чл. 163 – 173, Пакт за Euratom, чл. 7 – 11

OJ C 340, 10.11.1997, стр. 173 – 308, <http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/index.html>
<http://europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc38.htm>

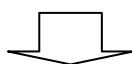

Шеста рамкова програма

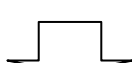
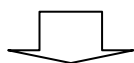
Програма на Европейския съюз: OJ L 232, 29.08.2002 г., стр. 1 – 33, <http://www.cordis.lu/fp6/find-doc.htm>
 Програма Euratom: OJ L 232, 29.08.2002 г., стр. 34 – 42, <http://www.cordis.lu/fp6/find-doc.htm>

Правила за участие

Програма на Европейския съюз: OJ L 232, 29.08.2002 г., стр. 1 – 33, <http://www.cordis.lu/fp6/find-doc.htm>
 Програма Euratom: OJ L 232, 29.08.2002 г., стр. 34 – 42, <http://www.cordis.lu/fp6/find-doc.htm>

Специфична програма "Интегриране и укрепване на европейското изследователско пространство" (Решение на Съвета № 2002/834/ЕС, OJ L 294/1, 29.10.2002 г.)	Специфична програма "Структуриране на европейското изследователско пространство" (Решение на Съвета № 2002/835/ЕС, OJ L 294/44, 29.10.2002 г.)	Специфична програма за ядрени изследвания (Решение на Съвета № 2002/837/Euratom, OJ L 294/74 29.10.2002 г.)
---	--	---

Работна програма на специфичната програма (Решение на Европейската комисия, което се актуализира ежегодно)	Работна програма на специфичната програма (Решение на Европейската комисия, което се актуализира ежегодно)	Работна програма на специфичната програма (Решение на Европейската комисия, което се актуализира ежегодно)
--	--	--

Първи конкурс за проекти	Втори конкурс за проекти	.....	Първи конкурс за проекти	Втори конкурс за проекти	.....	Първи конкурс за проекти	Втори конкурс за проекти	.....
Ръководство за процедурите за оценка на предложенията (Решение на Европейската комисия № .....), http://www.cordis.lu/fp6/								

За практическата подготовка и представяне на предложение е необходим информационен пакет, специално изготвен за обявения конкурс за проекти и за съответния инструмент. Информационните пакети се представят в CORDIS:

<http://www.cordis.lu/fp6/calls.htm>.